

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw dr. M. Bussemaker
p/a Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort

Den Haag, 10 juli 2013
Kenmerk: pom-2013.06757/2
Uw kenmerk: DL-2013-023

Betreft: Advies Professionele organisaties voor monumentenbehoud

Geachte mevrouw Bussemaker,

In uw brief van 2 mei 2013 heeft u de beoordelingscommissie voor Professionele organisaties monumentenbehoud (hierna: commissie POM) verzocht te adviseren over 21 aanvragen tot aanwijzing als POM.

Op grond van artikel 33 van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (Sim) kunnen aanvragen in enig jaar tot en met 31 augustus worden ingediend. Als gevolg van de leemte die is ontstaan na wijziging van de bestaande regelingen heeft u besloten in 2013 een extra aanvraagronde open te stellen. Van deze gelegenheid hebben 25 organisaties gebruikgemaakt, waarvan er 21 aan de commissie zijn voorgelegd voor advies.

Onder verwijzing naar artikel 3:7, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht heeft de commissie haar adviezen gebaseerd op de - voorafgaand aan uw adviesverzoek - verstrekte gegevens van de aanvragers en hun eventuele schriftelijke toelichting hierop. De commissie laat haar adviezen voorafgaan door een inleiding waarin zij haar werkwijze uiteenzet en sluit af met twee aanbevelingen.

Eerder heeft u de Raad voor Cultuur gevraagd deze adviestaak op zich te nemen, waarbij de commissie POM in de structuur van de raad wordt opgenomen en de adviezen voorbereidt. Aangezien de adviestaak in de huidige regeling niet is toebedeeld aan de Raad voor Cultuur, zal de Sim moeten worden gewijzigd. De gewijzigde Sim zal naar verwachting in september 2013 van kracht worden.

RAAD VOOR CULTUUR

Omdat de wijziging van de Sim niet kan worden afgewacht, heeft de commissie de aanvragen beoordeeld en brengt zij voorliggend advies uit, conform artikel 36, eerste lid van de Sim. De commissie is daarbij ondersteund door het bureau van de Raad voor Cultuur en heeft haar aanbiedingsbrief op diens briefpapier verstuurd; daarmee vooruitlopend op haar toekomstige positie als commissie van de Raad voor Cultuur.

Hoogachtend,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jaap 't Hart', written over a horizontal line.

Jaap 't Hart
Voorzitter commissie POM

Advies Professionele organisaties voor monumentenbehoud

Inhoud

1. Professionele organisaties voor monumentenbehoud
2. Werkwijze commissie
3. Bevindingen en aanbevelingen

Bijlage 1: Samenstelling commissie

Bijlage 2: Beoordelingscriteria volgens de Sim

Bijlage 3: Overzicht aanvragers & adviezen

Bijlage 4: Adviesaanvraag

1. Professionele organisaties voor monumentenbehoud

Op 1 januari 2013 zijn het Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten 2013 (Brim) en de Subsidieregeling instandhouding monumenten (Sim) van kracht geworden. Daarmee verviel voor dertig organisaties, die onder de oude regeling waren aangewezen, de status van Aangewezen organisatie voor monumentenbehoud (AOM) .

Op grond van de nieuwe regeling kan de minister op aanvraag een organisatie die aantoonbaar aan de in artikel 31 van de Sim opgenomen beoordelingscriteria te voldoen, aanwijzen als Professionele organisatie voor monumentenbehoud (POM). Deze status geeft een organisatie hetzelfde administratieve voordeel in de aanvraagprocedure voor onderhoudssubsidies als voorheen de AOM: de organisatie kan voor de beschermde monumenten die zij in eigendom heeft een vereenvoudigde subsidieaanvraag doen voor een planperiode van zes jaar. Zij hoeft niet, zoals een aanvrager zonder POM-status, per monument een aanvraag in te dienen, maar slechts één aanvraag voor haar hele monumentenbezit. Ter stimulering van de professionaliteit heeft de status nu ook een belangrijk financieel voordeel: bij overvraging krijgt een POM prioriteit boven de overige subsidieaanvragers.¹ Voor de minister was dat de reden om de AOM-status te laten vervallen, de eisen voor de POM aan te scherpen, de organisaties opnieuw een aanvraag te laten indienen en die op een nieuwe en strengere manier te beoordelen.

Om als POM aangewezen te kunnen worden, dient een organisatie aan strenge beoordelingscriteria te voldoen. Voldoet een organisatie eenmaal aan deze kwaliteitsnorm, dan krijgt zij daar veel voor terug. Niet alleen zijn de financiële en administratieve voordelen groot, ook draagt de POM-status op een positieve manier bij aan het imago van een organisatie. Die toont zich met de verleende status immers een voor het Rijk betrouwbare partner in het monumentenbehoud. De organisaties met een POM-status vervullen daarmee een voorbeeldfunctie in het monumentenbestel en een voortrekkersrol voor organisaties die zich hierin nog moeten ontwikkelen. Door de eigen professionaliteit actief in te zetten bij het opbouwen en uitwisselen van kennis en kunde en door te participeren in de ontwikkelingen op het hele terrein van de monumentenzorg, stimuleren de organisaties niet alleen de professionaliteit bij anderen, maar helpen ze ook de algehele professionaliteit en kwaliteit van het monumentenveld in Nederland naar een hoger plan te tillen.

¹ Voorrang hebben aanvragen voor beschermde monumenten die onderdeel zijn van werelderfgoed, vervolgens worden POM's beoordeeld en daarna worden de overgebleven middelen onder de overige aanvragen verdeeld (artikel 14 van de Sim).

2. Werkwijze commissie

Op grond van artikel 36, eerste lid van de Sim, is een commissie ingesteld die tot taak heeft de minister te adviseren over de aanvragen tot aanwijzing als POM.

Toetsing

De POM's zijn nieuw en de beoordeling van de aanvragers is dat ook. In de artikelen 30 en 31 van de Sim is bepaald aan welke criteria een aanvrager dient te voldoen om de POM-status te kunnen verkrijgen. De minister heeft de aanvragen aan de formele criteria, als bedoeld in artikel 30 van de Sim, getoetst en de commissie heeft de aanvragen aan de inhoudelijke criteria, als bedoeld in artikel 31 van de Sim, getoetst. De toetsing vond plaats volgens de werkwijze die de commissie, op grond van artikel 37, tweede lid van de Sim, zelf heeft vastgesteld.

Voorop staat dat een aanvrager dient aan te tonen dat hij aan de gestelde criteria van professionaliteit en kwaliteit voldoet. Ter onderbouwing daarvan diende het verzoek tot aanwijzing vergezeld te zijn van de stukken, als bedoeld in artikel 32 van de Sim. Dit betreft in elk geval de statuten, een beleids- of visiedocument waarin ingegaan wordt op vier verschillende aspecten, jaarverslagen, jaarrekeningen en een overzicht waaruit de staat blijkt van de beschermde monumenten waarvan de organisatie eigenaar is.

De commissie heeft de aanvragen getoetst aan de in de Sim genoemde beoordelingscriteria. Zij heeft dit met de grootst mogelijke zorgvuldigheid gedaan. Enerzijds om recht te doen aan de aanvragers, die een weerslag vormen van de grote verscheidenheid aan organisaties die in Nederland betrokken zijn bij het beheer en het behoud van monumenten²; anderzijds omdat bij de verdeling van gemeenschapsgeld hoge eisen moeten worden gesteld aan de zorgvuldigheid. Ook zwaarwegend voor de commissie was dat, hoewel de status in beginsel niet oneindig is, hij voor onbepaalde tijd wordt verleend.³

De commissie heeft steeds gelet op welke wijze en hoe grondig of zorgvuldig organisaties hun aanvraag hebben onderbouwd. Wanneer de bij een aanvraag ingediende documenten op een specifiek onderdeel een inhoudelijke onduidelijkheid voor de commissie lieten, dan heeft zij aanvragers in de gelegenheid gesteld dit onderdeel schriftelijk toe te lichten.

Adviezen

De commissie heeft een positief advies voor de POM-status gegeven als een aanvrager aan alle zes beoordelingscriteria van de Sim voldeed. Op welke wijze de commissie de organisaties beoordeeld heeft, wordt uiteengezet in de hierna beschreven toepassing van de beoordelingscriteria. De commissie heeft bij haar advisering steeds de volgende voorwaarden gehanteerd:

² In de aanvragen ziet de commissie die diversiteit duidelijk terug: in de aard en omvang van het bezit, de organisatiestructuur, de bedrijfsvoeringsprocessen en de inhoudelijke professionaliteit.

³ In gesprekken met de RCE gaf uw rijksdienst aan dat de POM-status niet per definitie oneindig is. Er zijn mogelijkheden om de POM-status in te trekken, wanneer niet meer voldaan wordt aan de formele- of beoordelingscriteria. Bovendien krijgt elke POM een accounthouder toegewezen bij de RCE die structureel contact onderhoudt met de organisatie.

- de adviezen zijn gefundeerd op de inhoudelijke beoordelingscriteria, als bedoeld in artikel 31 van de Sim en de toelichting daarop;
- de adviezen zijn gebaseerd op de documenten die zijn ingediend door de aanvragers, eventueel een nadere toelichting en het materiaal dat door de aanvrager op de eigen website is gepubliceerd;
- de adviezen zijn controleerbaar en verifieerbaar;
- de adviezen zijn onafhankelijk en zonder vooringenomenheid tot stand gekomen.

Toepassing beoordelingscriteria

1. Statuten

De aanvrager toont aan dat zij een statutaire doelstelling tot instandhouding van cultureel erfgoed heeft. (Artikel 31.a)

De commissie heeft gelet op de doelstelling, zoals opgenomen in de statuten van de organisatie, waarbij de woorden “instandhouding van cultureel erfgoed” hier niet letterlijk vermeld hoeven te staan. Echter, dit moet wel de strekking van de doelstelling zijn. Daarnaast heeft de commissie geverifieerd of de statutaire doelstelling in de afgelopen vijf jaar is veranderd.

2. Instandhouding monumenten is een hoofdactiviteit

De aanvrager toont aan dat een hoofdactiviteit van de organisatie de instandhouding van monumenten is, hetgeen onder meer kan blijken uit de feitelijke werkzaamheden van de organisatie. (Artikel 31.b)

Een aantal aanvragers besteedt vrijwel alle tijd en middelen aan het in stand houden van de beschermde monumenten in haar eigendom. Er zijn echter ook aanvragers met meerdere doelstellingen en hoofdactiviteiten. Om onderscheid te kunnen maken tussen hoofd- en nevenactiviteiten is in de artikelsgewijze toelichting bij de Sim bepaald dat er sprake is van instandhouding van monumenten als een hoofdactiviteit, wanneer tenminste 40 % van de werkzaamheden hiermee verband houdt. Organisaties kunnen op verschillende manieren aantonen dat ‘tenminste 40 % van de werkzaamheden’ naar de instandhouding van monumenten gaat. Dat kan een financieel overzicht zijn, maar bijvoorbeeld ook de inzet van personeel, de complete instandhoudingswerkzaamheden en -kosten voor zowel de groene als de gebouwde monumenten, en activiteiten ten behoeve van de instandhouding.⁴ Als uit de jaarverslagen en jaarrekeningen blijkt dat een organisatie structureel 40 % of meer van haar activiteiten besteedt aan monumentenzorg, voldoet zij aan deze voorwaarde. Om te bepalen of het structureel is, heeft de commissie gelet op het gemiddelde over de vijf toetsingsjaren.

3. Borging kwaliteit uitvoering van werkzaamheden

De aanvrager toont aan dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden bij beschermde monumenten is geborgd. (Artikel 31.c)

⁴ Het BRIM hanteert weliswaar de herbouwkosten als rekenmethode, maar dit is niet geschikt om 40% van de werkzaamheden aan te tonen. Deze rekenmethode richt zich alleen op de gebouwde monumenten en gaat voorbij aan de insteek dat tenminste 40% van alle activiteiten en financiën besteed moet worden aan de instandhouding van monumenten (gebouwd en groen).

Hiervoor moet zowel de kwaliteit van de werkzaamheden als de omgang met monumenten geborgd zijn. De commissie heeft gekeken of organisaties de aanvraag onderbouwd hebben met onafhankelijke bevindingen van derden, bijvoorbeeld met rapporten van de Monumentenwacht, en met toetsbare documentatie van kwaliteitsborging in de uitvoering. Daarnaast heeft de commissie het beleids- of visiedocument bij de beoordeling betrokken en heeft zij onderzocht of daarin tenminste werd ingegaan op:

- de beschikking over en de organisatie van structurele deskundigheid bij de uitvoering van werkzaamheden aan beschermde monumenten (art. 32, eerste lid, onder b.4);
- of op beleidsniveau de professionaliteit met betrekking tot de instandhouding van monumenten aanwezig en geborgd is;
- of de aanvrager kan aantonen dat de uitvoering van werkzaamheden plaatsvindt door gespecialiseerd geschoold personeel met gebruikmaking van kwaliteitsnormen in de betreffende beroepsgroep van de restauratiesector (art.32, eerste lid, onder b.1);
- of bij de instandhouding van monumenten de belangrijkste stappen als cultuurwaardenstelling, planvorming, aanbesteding en uitvoering onderscheiden worden en daarbij de kwaliteitsnormen toegepast en getoetst worden;
- het verrichten van structureel planmatig onderhoud van beschermde monumenten (art 32, eerste lid, onder b.2);
- het verrichten van cultuurhistorisch onderzoek bij restauratiewerkzaamheden (art. 32, eerste lid, onder b.3).

Om de borging van kwaliteit te kunnen bepalen, heeft de commissie gelet op de zes bovengenoemde aspecten. In de beoordeling ervan zijn - vanwege de onderlinge inhoudelijke afhankelijkheid - de eerste twee punten samengenomen, net als de twee daaropvolgende punten.

De commissie heeft - de aspecten overziend en de bevindingen naast elkaar leggend - geconstateerd dat nagenoeg geen enkele organisatie erin slaagt op alle onderdelen uitsluitend positief beoordeeld te worden. Veelal wordt impliciet voldaan aan de criteria, maar worden aspecten in de aanvraag en een eventuele nadere toelichting door de aanvrager niet expliciet of onderbouwd aangetoond. Dat hoeft overigens zeker niet te betekenen dat in de uitvoeringspraktijk zaken mislopen.

Voor de meeste organisaties valt op dit punt een verbeteringslag te maken, zowel in de (toekomstige) aanvraag als in de praktijk. De aspecten die de commissie in de beoordeling als niet positief aangemerkt heeft, ziet zij dan ook vooral als verbeterpunten voor de betreffende organisaties.

In de huidige beoordeling diende, om op dit criterium positief beoordeeld te kunnen worden, het totaalbeeld positief te zijn. Daarvoor moesten de meeste aspecten binnen dit beoordelingscriterium positief beoordeeld zijn. De commissie heeft vervolgens de bevindingen onderling gewogen, waarbij zij rekening gehouden heeft met de aard van het bezit van organisaties en de verschillende manieren waarop dit bezit in stand gehouden wordt. Deze verschillen zijn dusdanig groot dat naar het oordeel van de commissie enige nuancering past bij de toetsing van de organisaties op de verschillende aspecten en ook bij de uiteindelijke weging hiervan.

4. Structurele professionele omgang

De aanvrager toont aan dat de professionele omgang met beschermde monumenten in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag een structureel en consistent karakter heeft. (Artikel 31.d)

Om dit te kunnen bepalen, heeft de commissie zowel naar de jaarverslagen als de jaarrekeningen van de afgelopen vijf jaar gekeken. De aspecten onder punt 3 dienden structureel en consistent te zijn. De commissie heeft de bevindingen onderling gewogen en geconstateerd of de aanvrager al dan niet voldeed aan deze voorwaarde.

5. Financiële stabiliteit

De aanvrager toont aan dat zij financieel stabiel is. (Artikel 31.e)

De commissie heeft, om de financiële stabiliteit te kunnen beoordelen, gelet op:

- het financieel beheer, waarbij gekeken is of de aanvrager beschikt over jaarverslagen en jaarrekeningen van de afgelopen vijf jaar en of die zijn voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring,
- de financiële positie van de aanvrager over de afgelopen vijf jaar. De commissie heeft daarbij bekeken van welke inkomstenbronnen de aanvrager afhankelijk is, of die structureel of incidenteel zijn, wat de eigen verdien capaciteit is, hoe groot de afhankelijkheid van externe financiering is en of de jaarresultaten over de afgelopen vijf jaar gemiddeld positief zijn.
- de financiële continuïteit, waarbij meegewogen is wat de verwachtingen van de aanvrager zijn ten aanzien van de financiële continuïteit van de organisatie in de komende jaren. Verder heeft de commissie gekeken of er schulden en/of reserves zijn, en hoe de solvabiliteit, het weerstandsvermogen en de 'loan to value' van de organisatie is.

De commissie acht het van belang dat een professionele organisatie voor monumentenbehoud - die publieke middelen toebedeeld krijgt - in het algemeen en een organisatie die daarbij voorrang krijgt in het bijzonder, goedkeurende accountantsverklaringen kan overleggen over de afgelopen vijf jaar. Vijf jaar is ook de periode waarover de organisaties, op grond van de regeling, jaarrekeningen dienen te overleggen. Het is een representatieve periode om de stabiliteit te kunnen bepalen. De commissie heeft tevens beoordeeld of de aanvrager jaarlijks de balans heeft opgemaakt, als verantwoording en reflectie op het gevoerde beleid en als basis voor de koers in de toekomst.

6. Goede staat

De aanvrager toont aan dat ten minste de helft van het aantal beschermde monumenten waarvan zij eigenaar is in goede staat is. (Artikel 31.f)

De commissie heeft dit criterium beoordeeld op basis van het overzicht van de staat van de beschermde monumenten dat bij de aanvraag is gevoegd (art. 32, eerste lid, onder d). Uit dit overzicht moet blijken dat minimaal de helft van de rijksmonumenten in eigendom (dit kunnen zowel gebouwde als groene monumenten zijn) in goede staat verkeert.

De commissie heeft bekeken of de staat aan de hand van geobjectiveerde waarnemingen is opgemaakt. Dat kan door de organisatie zelf zijn gedaan of door een erkende

professionele beoordelingsinstantie, zoals de Monumentenwacht. Bij organisaties die aantoonbaar over eigen, restauratiespecifieke bouwkundige expertise beschikken en die met gebruikmaking daarvan de staat van hun monumenten hebben bepaald en in de documentatie hebben gerapporteerd, acht de commissie een aparte opname door een objectieve deskundige derde partij niet nodig. De eigen opnamekwaliteit van deze organisaties vindt de commissie in dat geval voldoende om tot een reëel en betrouwbaar resultaat van die kwaliteitsmeting te komen. De commissie gaat daarbij uit van een waarheidsgetrouwe opgave in de aanvraag.

Bij organisaties die niet over voldoende restauratiespecifieke, bouwkundige deskundigheid in de eigen organisatie beschikken heeft de commissie gekeken of de staat van de monumenten in eigendom door een objectieve externe deskundige partij is vastgesteld. Een dergelijke partij zou de Monumentenwacht kunnen zijn, maar ook een gespecialiseerd architecten- of adviesbureau. De commissie merkt daarbij op dat de Monumentenwacht een beoordelingssysteem hanteert, waarbij naast de standaardwaarden 'goed', 'matig' en 'slecht', ook 'redelijk' bestaat. Bovendien beoordeelt de Monumentenwacht zowel de technische staat van het bouwkundig casco als de staat van onderhoud, hetgeen resulteert in twee afzonderlijke scores. Wanneer de staat als 'goed-redelijk' beoordeeld is, heeft de commissie dat ook geïnterpreteerd als 'goed'.

3. Bevindingen en aanbevelingen

De commissie onderschrijft uw wens tot een verdere professionalisering van organisaties die werkzaam zijn op het terrein van monumentenbehoud en -beheer en hoopt dat de POM-status daaraan een bijdrage kan leveren. De eerste aanvraagronde leidde tot verschillende bevindingen. Op twee ervan, 'Organisatieontwikkeling en governance' en 'Kwaliteitsnormen en instandhouding', gaat de commissie nader in.

Organisatieontwikkeling en governance

De commissie constateert dat de diversiteit van organisaties op het terrein van de instandhouding van monumenten aanzienlijk is. Er zijn verschillen in doelstellingen, de geografische ligging en reikwijdte, in de keuze voor bepaalde typen monumenten en ook de gekozen rechtsvorm (stichting, naamloze vennootschap, vereniging) loopt uiteen. Sommige organisaties richten zich uitsluitend op een bepaald type monument, zoals molens, kerken of kastelen, terwijl andere zich voornamelijk op woonhuismonumenten richten met alle bijkomende mogelijkheden voor huurinkomsten. Veel organisaties beheren een enkel monument en werken met een kleine staf en veel vrijwilligers. Zelfs de grotere organisaties met meer dan 20 rijksmonumenten hebben in absolute zin een relatief klein aantal gespecialiseerde medewerkers. De sectorbrede ontwikkelingen hebben vooral betrekking op gezamenlijke belangbehartiging naar de overheid en niet zozeer op de professionalisering van de sector zelf. Wat dit betreft kan de oprichting van een Nationale Monumenten Organisatie kansen bieden, omdat hiermee onder meer de onderlinge samenwerking in de sector kan worden bevorderd.

Organisaties in de monumentensector ontwikkelen zich continu en gaan steeds systematischer om met verbeteringen en vernieuwingen. Deze veranderingen hebben niet alleen betrekking op vakinhoudelijke ontwikkelingen zoals restauratietechnieken, maar ook op het management van de organisatie op zich. Zo onderscheidt het INK-managementmodel bijvoorbeeld vier resultaatgebieden (maatschappij, klanten en partners, medewerkers, en bestuur en financiers) en vijf managementgebieden (strategie en beleid, leiderschap, medewerkers, processen en middelen). Door middel van periodieke, cyclische aandacht voor al deze velden via bijvoorbeeld een vierjaarlijks ondernemingsplan en tussentijdse monitoring van de resultaten, kan een organisatie het veranderingsproces integreren in het reguliere bedrijfsproces.

Naast processen die zich per organisatie afspelen, zijn er ook processen die zich sectorbreed afspelen. Bij dit laatste is er dan sprake van de ontwikkeling van onder andere 'best practices', benchmarks ter onderlinge vergelijking, visitaties en governance codes. Hoewel veel van deze ontwikkelingen hun oorsprong vinden in het bedrijfsleven en beursgenoteerde ondernemingen, is er ook al een aantal jaren sprake van soortgelijke bewegingen bij maatschappelijke ondernemingen in bijvoorbeeld de zorg, het onderwijs of de woningcorporaties. Ook in de culturele sector is er een sectorbrede professionalisering aan de gang. De commissie denkt hierbij aan organisaties zoals musea of podiumgezelschappen.

- De commissie acht het waardevol om in dialoog met de monumentensector te verkennen op welke wijze professionalisering verder kan worden bevorderd in een sectorbreed gedragen verbeteringsproces; hierbij moeten de te hanteren criteria voor professionalisering door de sector zelf ontwikkeld en geborgd worden.

Kwaliteitsnormen en instandhouding

Niet alleen is de diversiteit aan typen organisaties aanzienlijk, de commissie constateert ook dat er sprake is van een grote diversiteit in de instandhoudingspraktijk.

Voor de aanpak van instandhoudingswerk zijn er algemeen geldende kwaliteitsnormen voor de procedure en werkwijze die de daarvoor benodigde expertise waarborgen. Daarnaast zijn er objectspecifieke kwaliteitsnormen die ervoor zorgen dat van een organisatie die middeleeuwse kerken beheert een ander expertiseprofiel verlangd zou moeten worden dan van een organisatie die gespecialiseerd is in de instandhouding van bijvoorbeeld industrieel erfgoed.

Normen vormen een objectieve maatstaf voor de kwaliteit van de uitvoering van instandhoudingswerk, waarmee zij een eenduidig instrumentarium voor kwaliteitsverbetering in de monumentenzorgpraktijk opleveren. Daarvan kan volgens de commissie de hele monumentensector profiteren. Om dit verder te kunnen ontwikkelen en ook uit te kunnen dragen in de restauratiepraktijk, acht de commissie het van belang dat de sector zelf de normen draagt en omarmt. Hoewel het bepalen van kwaliteitsnormen nu al een proces is dat binnen de sector plaatsvindt (met Stichting Erkende Restauratiekwaliteit in de Monumentenzorg, die kwaliteitsrichtlijnen en normen voor de restauratiesector beheert en het gebruik daarvan stimuleert), is een breed draagvlak door alle verschillende partijen essentieel, om zo tot een breed gedragen kwaliteitssysteem te komen dat op termijn zelfs als opvolger zou kunnen dienen voor de POM-status.

- De commissie adviseert dan ook aan vanuit het Rijk de bestaande kwaliteitsnormen in de uitvoeringspraktijk te stimuleren, met oog voor alle typen organisaties en rekening houdend met alle verschillende typen monumenten.

In dit verband onderschrijft de commissie uw voornemen in de Cultuurbrief⁵ om de Restauratie Opleidingsprojecten, waar jonge bouwvakkers worden opgeleid in het restauratievak, te ondersteunen en te onderzoeken hoe de samenwerking binnen de restauratiebranche en de (her)waardering van het vak bevorderd kunnen worden.

Tot slot

De commissie heeft een aantal waarnemingen bij de huidige regeling en enkele suggesties van meer praktische aard. Zij noemt in dit verband bijvoorbeeld het invoeren van ijkmomenten voor POM's, zodat de continuïteit van de verlangde professionaliteit zijn beslag kan krijgen. De commissie heeft vernomen dat de Sim mogelijk wordt aangepast. Zij is graag bereid op korte termijn en in overleg met uw rijksdienst betrokken te zijn bij wijzigingen aan de regeling die kunnen bijdragen aan de verbetering ervan.

⁵ Uw brief van 10 juni 2013 'Cultuur beweegt. De betekenis van cultuur in een veranderende samenleving'.

Bijlage 1

Samenstelling commissie

Voorzitter
Jaap 't Hart

Leden
Martin van Bleek
Lisa Johnson
Evert Jan Nusselder

Secretaris
Annet Pasveer

Medewerker advisering
Karima Abdalas

Tijdens de adviesperiode is Jaap 't Hart niet betrokken geweest bij het advies over Stadsherstel Den Haag eo en is Evert Jan Nusselder niet betrokken geweest bij het advies over Vereniging Natuurmonumenten.

Bijlage 2

Beoordelingscriteria volgens artikel 31 van de Sim

Een aanvrager toont in ieder geval aan dat:

- a. zij een statutaire doelstelling tot instandhouding van cultureel erfgoed heeft,
- b. een hoofdactiviteit van de organisatie de instandhouding van monumenten is, hetgeen onder meer kan blijken uit de feitelijke werkzaamheden van de organisatie,
- c. de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden bij beschermde monumenten is geborgd,
- d. de professionele omgang met beschermde monumenten in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag een structureel en consistent karakter heeft,
- e. zij financieel stabiel is, en
- f. ten minste de helft van het aantal beschermde monumenten waarvan zij eigenaar is in goede staat is.

Toelichting bij de artikelen 30 en 31 van de Sim

1. Uit de statuten moet blijken dat zij een doelstelling heeft tot het behoud van cultureel erfgoed. Het is van belang dat de organisatie als basis voor haar activiteiten het belang van behoud van cultureel erfgoed voor ogen heeft.
2. Een hoofdactiviteit van de organisatie dient het behoud van monumenten te zijn. Het gaat hierbij om de feitelijke werkzaamheden van de organisatie. Om als professionele organisatie op het terrein van monumentenzorg aangemerkt te kunnen worden, dient een belangrijk deel van haar werkzaamheden verband te houden met de monumentenzorg. Van een hoofdactiviteit wordt gesproken als tenminste 40 procent van de werkzaamheden hiermee verband houdt. Het kan zijn dat een organisatie naast monumentenzorg nog een andere hoofdactiviteit heeft.
3. De kwaliteit van de werkzaamheden aan en de omgang met monumenten moet zijn geborgd. Professionaliteit veronderstelt kennis en kunde bij zowel de beleidsvoering als de uitvoering van werkzaamheden. Uitvoering door gespecialiseerd geschoold personeel en gebruikmaking van normen in de beroepsgroep van de restauratiesector zijn hier van belang.
4. De organisatie dient structureel en consistent van karakter te zijn. De professionele omgang met monumenten dient tenminste te blijken over de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag. Vijf jaar wordt als een minimum termijn gezien om de consistentie van een organisatie te kunnen beoordelen.
5. Een organisatie dient financieel stabiel te zijn. Financieel beheer is een belangrijk element van professionaliteit. Dit garandeert namelijk de continuïteit van de werkzaamheden. Bij de financiële stabiliteit wordt naar de baten en lasten, reserves en schulden door de jaren heen gekeken.
6. Tenminste de helft van het aantal beschermde monumenten van een organisatie dient in goede staat te zijn. De professionaliteit van de werkzaamheden moet geleid hebben tot een substantieel aantal in goede staat zijnde monumenten. De helft klinkt nog relatief laag, maar dit percentage is gekozen omdat organisaties in de monumentenzorg regelmatig monumenten in slechte staat aankopen om deze te restaureren.